

POLICIJA PRI- PRAVLJENA, DA ZATRE IZGREDE

Napetost se še ni poglobila in 1,500 policajev patrolira ulice v čikaškem zamorskem distriktu. Mestna administracija odredila pomožno akcijo in u-stavila evikcije. Aretirani agitatorji bodo prišli pred so-dišče

Chicago, 5. avg. — Napetost a južni strani mesta še ni po-
stala in mestna administraci-
ja je podvela mere, da prepre-
čijo izgrede, ki so v
medeljek zahtevali troje živ-
ljenj.

Ena tretjina čikaške policije, 500 moč, patrolira ulice v za-
morskem distriktu in je pri-
pravljen, da prepreči morebit-
ne izgrede. Policija ne nade-
je zamorskih skupin niti go-
rnikov, akri bi se za vzdržava-
je miru in reda.

Policijski komisar Alcock je
osvaril agitatorje, da bodo val-
ditelji komunistične stranke
poslani v zapor, če bodo hujaka-
ljudi na odpor in izgrede.
Voboda govora na mirnih zbo-
vanjih bo dovoljena, toda po-
cija bo protektirala lastninske
ravice.

Včeraj so se vršila posveto-
vanja v mestni hiši, katerih so
se udeležili policijski in mestni
radniki ter zastopniki dobro-
delnih organizacij in voditelji
amorcev. Prišli so do zaključ-
a, da so evikcije dale povod iz-
redom. Sklenjeno je bilo, da
se apelira na sodišče, v čigar
bmočje spada izdajanje evik-
cijskih dovoljenj, da ustavi iz-
n družin iz stanovanj radi ne-
lačne stanarine. Organizira-
je bila tudi pomožna akcija,
a se ublaži beda med brezpo-
selnimi.

Mrs. Florence Neabit od U-
ited Charities je izjavila, da
pomožna akcija ne bo odpravila
epokaja med brezposelnimi, ki
zahtevajo delo in priliko do za-
luka. Delo je edina remedu-
a.

Dasi je včeraj zamorski di-
trikt na zunaj izgledal miren,
je bojazen pred novimi izgrede
ni poglobila. V več krajih so
se vršili shodi in zborovanja, na
katerih se je razpravljalo o si-
tuaciji in silili so se glasovi,
da bi treba nekaj storiti, da se
ublaži beda, ki jo je prinesla e-
konomska depresija.

Enaindvajset oseb, ki jih je po-
cija aretirala zadnji ponedeljek,
so prišli pred sodišče na obtož-
bo hujkanja na izgrede in za-
jenja sodišča, ker so se upri-
li evikcijam.

Policijski poročnik M. Mills,
načelnik "industrijskega oddel-
a", čigar naloga je pobiranje
komunističnih aktivnosti, je iz-
javil, da so bili izgrede posledica
ekonomske depresije in ne delo
dehij agitatorjev.

Argentinski uradnik v službi sovjetske vlade

Buenos Aires, Argentina, 5.
avg. — Blagajna Yuzhamtorga,
sovjetske trgovinske organizaci-
je v Južni Ameriki, je bila vče-
raj s silo razbita in navzočnosti
vladnih, policijskih in vojaških
uradnikov. Policija, ki je pred
dvema dnevnoma vdrila v glavni
stan te organizacije, je našla
blagajno ter veliko število rekor-
dov in dokumentov. Ob tej pri-
liki je aretirala tudi 150 oseb.

Uradniki so našli v blagajni
sovjetske vrednostne papirje v
voti en milijon dolarjev, večje
voto argentinskega denarja ter
veliko število pobotnic, od kate-
rih je ena pokazala, da je dr. Ma-
rio Guido, ki je bil nedavno iz-
voljen za podguvernerja provin-
te Buenos Aires, prejel od so-
vjetske organizacije \$33,500.
Dr. Guido je prominentna oseb-
nost v radikalnem gibanju.

Krhanje Lewisove organizacije

Insurgentni dobivajo čedalje več
pristašev med rudarji na polju
antracita

Scranton, Pa. — (FP) — V
Lewisovi rudarski organizaciji
na polju trdega premoga se opa-
ja razkol, ki bo morda rezultir-
al v ustanovitvi nove neodvisne
unije pod vodstvom insurgen-
tov, ki se ne strinjajo s politiko
United Mine Workers unije.

Insurgentni trdijo, da je bil
Tom Maloney izvoljen za pred-
sednika prvega rudarskega dis-
trikta, ne pa Lewisov pristaša
Boylan. Praviijo, da so stari u-
radniki sleparili pri štetju gla-
sov.

Odprt odpor proti Boylanu se
je pokazal na konvenciji, ki je
bila nedavno zaključena v Scrant-
tonu. Na tej konvenciji je prišlo
do resnih apopadov in bitk in
večkrat je bila porvana policija,
da je naredila mir.

Več kot 15,000 rudarjev pri
Pittston Coal Co. se pripravljajo
na stavko in insurgenti pričaku-
jejo, da jo bodo razširili po vsem
distriktu, ki šteje krog 60,000
rudarjev.

Odpoklic zakona proti kri- minalnemu sindikalizmu

Gibanje vodijo delavske unije v
San Franciscu

San Francisco, Cal. — (FP) —
Delavski svet v San Fran-
ciscu in druge delavske unije so
pričele s agitacijo za odpoklic
zakona proti kriminalnemu sin-
dikalizmu, ki ga rabijo deloda-
jci za razbijanje stavk in de-
lavskih organizacij.

Delavski svet navaja poročilo
Wickershamove komisije, ki se
nanaša na slučaj Mooneyja in
Billingsa. Zakon proti kriminal-
nemu sindikalizmu ne vsebuje
nobene provizije za ponovno o-
bravnavo, ako se na temelju nove
evidence dokaže nedolžnost ose-
be, ki je bila obsojena radi kr-
šitve tega zakona.

Na nedavni konferenci delav-
skega sveta je Andrew Furuseth,
dolgoletni predsednik mornar-
ske unije, obtožil Industrial
Aas'n of San Francisco, orga-
nizacijo openšarjev, da je ona
pravi kriminalalec v Billings-Mo-
oneyjevem slučaju. "Člani te or-
ganizacije morda niso vrgli
bombe," je dejal Furuseth, "to-
da njihovo manevriranje s za-
konom je preprečilo pravični
proces."

O tem vprašanju se je razvila
vroča debata in končno je bilo
sklenjeno, da se predloži peti-
cija za odpoklic zakona proti
kriminalnemu sindikalizmu. Na-
sprotniki, katere je vodil držav-
ni senator Daniel C. Murphy, so
izrazili bojazen, da bi agitacija
za odpoklic tega zakona ovirala
kampanjo za oprostitev Mooney-
ja in Billingsa, toda soglašali so,
da je zakon zločest in da bi se
ga moralo odpoklicati.

Delavski svet se je tudi izre-
kel za odpoklic mestne odredbe,
ki prepoveduje piketiranje v
stavkah in delavskih sporih.

Generalna stavka na Kubi

Havana, Kuba, 5. avg. — E-
nodnevna generalna stavka je
bila včeraj razglašena na Kubi
v znak simpatije z uslužbenci
cestne železnice v Havani, ki so
pred par dnevi zastavkali. Krog
110,000 kubanskih delavcev je
pusnilo delo. Delavski vodite-
lji praviijo, da se je pojavil mo-
čan sentiment med delavci za
generalni štrajk, katerega naj
se ponovno razglasi v prihodnjih
par dneh.

Padanje mezd v newyorških industrijah

New York. — Državni delav-
ski departament je izdal poročilo,
ki kaže, da so v mesecu juniju
padle meze za 2,4% v newyor-
ških industrijah.

GREEN ZAHTEVA POMOČ ZA BREZ- POSELNE

Dejal je, da je dolžnost predse-
dnika Hooverja, da skliče kon-
ferenco ekonomov, ki naj bi
razpravljala o soluciji vpra-
šanja brezposelnosti. Opozoril
je na nevarnost, ki ogroža
obstoječi politični sistem.

Milwauški župan urgira izred-
no zasedanje kogarema

New Bedford, Mass., 5. avg. —
William Green, predsednik A-
meriške delavske federacije, je
v svojem govoru na konvenciji
državne delavske federacije po-
zval predsednika Hooverja, naj
podvzame akcijo za pomoč brez-
poselnim.

Green je dejal, da "naj ose-
ba, ki lahko govori v imenu a-
meriškega naroda, takoj skliče
konferenco ekonomov in raz-
pravlja s njimi o načrtih glede
solucije vprašanja brezposelnos-
ti. Pozove naj tudi voditelje
ameriških industrij, da mu po-
magajo pri reševanju situacije.
Ako Hoover noče storiti tega,
naj potem vsaj prizna, da se je
sedanja ekonomska struktura
popolnoma izjalovila.

"Ko je depresija začela prit-
skati l. 1929, so se pojavili pre-
reki, ter napovedovali, da bo
končana v šestih mesecih, v e-
nem letu ali še prej. Sedaj se
bližamo že tretji zimi, ki obeta
veliko mizerijo brezposelnim,
kajti prihranki nas vseh so iz-
črpani.

"Nekaj je napačnega v deže-
li, kakršna je naša, ki poseduje
velikansko bogastva, a kljub te-
mu mirno gleda na šest milijon-
ov brezposelnih in na bedo
druhih petindvajset milijonov,
ki so odvisni od njih zaslužka."

Naglašajoč, da bo revolta ar-
made brezposelnih morebiti str-
moglavila obstoječi politični si-
stem, je Green vprašal:

"Ali bomo morali dopustiti,
da bodo delavci navallili na tr-
govine ter tako s silo vzeli živ-
lita za svoje lačne žene in otro-
ke?"

Distribucija dela, vzdržanje
visokega meznega standarda in
izvajanje programa javnih del
bi po Greenovem mnenju odpra-
vilo brezposelnost.

Milwaukee, Wis., 5. avg. —
Župan Hoan je včeraj pozval
župane večjih ameriških mest in
jih urgiral, naj pritisnejo na
Hooverja, da bo sklical izredno
zasedanje kongresa, ki naj raz-
pravlja o federalni odpomoči za
brezposelne.

Apeli za podporo

Chicago. — Dobrodelne orga-
nizacije in časopise apelira na
ljudstvo za prispevke, ki se bo-
do porabili za nakup živil za o-
troke v poletnih šolah.

Oklahomski gover- ner zaprl oljake

Poslal je vojaštvo na oljna polja
ter razglasil obsedno stanje.
Obtožuje Sinclairjeve intere-
se, da so akucali podkupiti čla-
ne državne legislature

Oklahoma City, Okla., 5. avg. —
Governor Murray je včeraj
izdal eksekutivni dekret, s kate-
rim je ustavil obratovanje 3,106
oljnikov v državi in razglasil
obsedno stanje na oljnem polju,
da tako forsira zvišanje cen na
dolar za soč olja in prepreči
nadprodukcijo, ki je znižala ce-
no na 40 centov za soč.

Governor je odredil državno
milico, da izkva njegovo nare-
dbo. Ena kompanija se je uta-
borila na oljnem polju v bližini
Oklahoma Cityja, drugim pa je
bilo naročeno, naj bodo priprav-
ljene.

Poveljniki državne milice so
dobili ukaz, naj vzdržujejo mili-
tarično vlado proti vsem od-
redbam, izvemši predsednika
Združenih držav.

Ustavitve obratovanja oljna-
kov bo nedvomno rezultiralo v
resnem pomnkanju olja. Po-
vprečna dnevna prdpukcija olja
v tej državi je bila 350,000 so-
dov.

Governorjeva odredba izklju-
čuje samo oljake, ki producira-
jo 25 ali manj sodov na dan.
Murray zagovarja svojo akcijo
na temelju, da s tem protektira
naravna bogastva države.

Velik del njegovega proglaša
vsebuje napade in obtožbe proti
Harry Sinclairjevim interesom.
Governor direktno obtožuje olj-
nega magnata, da je akucal pod-
kupiti 40 članov državne legi-
slature.

Eksplozija bomb na jugoslovanskem vlaku

Pet potnikov ubitih. Vlada došli
hrvatske agitatorje, da so po-
taknili bombe

Belgrad, 5. avg. — Pet potni-
kov je bilo včeraj ubitih in ve-
liko število ranjenih v eksploziji
petih tempiranih bomb na želez-
niškem vlaku v bližini Sušaka.

V prizadevanju, da prepreči
silčna nasilja, ki jih vlada pri-
pisuje hrvatskim agitatorjem,
je jugoslovanska vlada nedavno
izdala naredbo, ki določa, da
smejo samo vlaki jugoslovanske
državne železnice voziti po jugo-
slovanskem osemlju, vsem dru-
gim pa je prepovedana vožnja
po tem teritoriju.

Španska mesta podpirajo brezposelne

Madrid, 5. avg. — Madrid in
druga španska mesta so pričela
plačevati podporo brezposelnim
delavcem. Podpora znaša od
45 do 75 pezov na dan.

ROCKEFELLER REDUCIRAL MEZDE

Redukcija znaša en dolar na
dan. Več kot pettisoč rudar-
jev prizadetih

Denver, Colo. — (FP) — Rocke-
fellerjeva Colorado Fuel & Iron
Co. je naznanila mezdno redu-
kcijo za 20% in s tem je bila nje-
na hinavščina, ko je trdila, da
nasprotuje redukcijam, razga-
ljena.

Pred dvema mesecema je u-
pravitelj Arthur Roeder poslal
pismo državnim industrijskim ko-
misiji, da nasprotuje meznim
redukcijam. Časopise je to vest
objavilo na prvih straneh in
hvalilo Rockefellerjevo družbo,
dasi so delavske organizacije že
takrat opozarjale javnost, da
kompanija sili rudarje na pod-
pila petelje, v kateri so se la-
kali za znižanje. Državna de-
lavska federacija je zahtevala
kriminalno prosekucijo Rocke-
fellerjevih uradnikov, ker so kr-
šili državni industrijski zakon.

Ta zakon določa, da morajo vse
družbe, delavske unije ali skupi-
ne obvestiti komisijo trideset
dni pred nameravano spremem-
bo mezdne lestvice. Veliko števi-
lo unionistov je bilo že poslanih
v zapor radi kršenja tega zakona,
toda noben Rockefellerjev
uradnik še ni prišel pred sodišče
radi istega prestopka.

Delavstvo je posvarilo držav-
ne uradnike, da bodo mezdne
redukcije izzvale rudarsko stav-
ko in nemire. Zgodovina delav-
skih bojev v državi Colorado za-
znamuje krvave bitke, v katerih
so padale delavske žrtve pod
krogami državne policije, ki jo
kontrolirajo Rockefellerjevi in-
teresi.

Colorado Fuel & Iron Co. je
reducirala mezo rudarjem od
\$6.25 na \$5.25 na dan. Več kot
pettisoč rudarjev je direktno
prizadetih in več tisoč drugih in-
direktno. Rudarjem, ki so zapo-
sleni v premogovniških Rocky
Mountain Fuel Co., ki ima po-
godbo s UMWA, morda ne bo-
do utrgane meze, vse druge
družbe bodo pa sledile Rockefeller-
jevemu vzgledu. Rocky Moun-
tain Fuel Co. pobija mezdne re-
dukcije v vseh industrijah, toda
pogodba s unijo ji dovoljuje zni-
žanje mezd, če jih prej uvedejo
konkurenčne družbe.

Federalni cerkveni svet je ne-
davno objavil poročilo, v kate-
rem se je laškavo izrazil o kom-
panijski uniji, ki jo je organizi-
rala Rockefellerjeva kompanija.
Ta svet dobiva velike vsote de-
narja od Rockefellerjevih inte-
resov in jim je radi tega zelo
naklonjen.

Zahrbtn napad na urednika

Kompanijska strahovlada nad
rudarji v Kentuckyju se na-
daljuje

Harlan, Ky. — (FP) — Bruce
Crawford, prominentni urednik
in izdajatelj tednika "Crawford
Weekly" v Nortonu, Va., in nje-
gov prijatelj Ed Fraley sta bila
napadena iz zasede, ko sta se v
svojem avtomobilu približala
Harlanu. Oddanih je bilo več
krogel, ki pa so ugrešile cilj.

Crawford je poznan kot libe-
ralni urednik in je napisal večje
število člankov, v katerih je kri-
tiziral teroriziranje rudarjev v
okraju Harlan. Domnevajo, da
so napad izvršili šerifovi depu-
tiji ali pa pobojniki, ki so jih
zaposlili operatorji.

Kampanja proti unionistom se
je poostila v problem tednu, ko
so premogovne družbe importi-
rale večje število stavkokazov in
pobojnikov iz drugih krajev.
Ker nudi okrajni šerif vso ko-
operacijo kompanijam in pobija-
nju rudarske organizacije, se
pričakuje še več nasilstev v
stavkovnem okrožju.

Allen Keady, ki je organizi-
ral pomožne akcije za rudarje in
je bil posneje aretiran, je bil te
dni izpuščen iz zapore. Obtožen
je bil, da je vodil obstrukcijo
proti oblastem in hujkal rudar-
je na upor. Takoj, ko je prišel
iz ječe, so ga nemani ljudje u-
grabili in signalizirali iz okraja.

Walker obljubil pomoč oblačilnim delavcem

Izjavil je, da bo njegova admi-
nistracija sodelovala v giba-
nju za odpravo nemirnih raz-
mer v neunijskih delavcih

New York. — (FP) — Dasi
se je 18,000 od 80,000 oblačilnih
delavcev, članov Amalgamated
Clothing Workers unije, ki so
zastavkali, ki je pogodba s or-
ganizacijo delodajalcev potekla,
vrnilo na delo, je skoro isto
število ostalo v boju, ki je nape-
ren proti neunijskim delavni-
cam.

Nova pogodba med unijo ob-
lačilnih delavcev in New York
Clothing Manufacturers Ex-
change je bila podpisana v
mestni hiši v navzočnosti župa-
na Walkerja, ki je to priliko po-
rabil za govor, v katerem je ob-
sojal gangrsko strahovlado, ki
ogroža unijo. Pogodba določa za-
varovanje proti brezposelnosti
in je veljavna za eno leto. Meze
in drugi pogoji so ostali po sta-
rem.

Sydney Hillman, predsednik
unije, je dejal, da bo organiza-
cija posvetila vse svoje moči bo-
ju za odpravo nezmožnih razmer
v neunijskih delavcih in pro-
ti gangsterem ter raketirjem, ki
podpirajo neunijske delodajalce.
Gangstvo in raketirstvo mora
biti popolnoma iztrebljeno iz ob-
lačilne industrije, je rekel Hill-
man.

Župan Walker je izjavil, da
delodajalci, ki niso hoteli podpi-
sati pogodbe s unijo, ne smejo
pričakovati simpatij ali podpo-
re s strani mestne administraci-
je, obenem pa je zagotovil u-
radnike unije in organizacije de-
lodajalcev, ki so podpisali po-
godbo, da jim bodo mestni urad-
niki nudili vso mogočo koopera-
cijo v boju proti gangsterem in
raketirjem. "Znojne delavnice
morajo izginiti iz države," je re-
kel Walker, "in administracija
bo gledala, da se to zgodi."

Otvoritev nemških bank

Berlin, 5. avg. — Danes bodo
nemške banke, katere je dal
predsednik Hindenburg pred tre-
mi tedni zapreti s zašilno na-
redbo, spet pričele z rednim po-
slovanjem. V času tritedenskega
moratorija so smele banke iz-
plačevati le nujna plačila, kakor
na primer za davke in druge
stvari, ki so jih odobrili vladni
uradniki.

SOCIALISTI SE PRIPRAVLJAJO NA VOLITVE

Delegatje na socialistični kon-
venciji v Philadelphiji sprej-
li platformo, ki med drugim
vsebuje zahteve za podpravlje-
nje industrij in federalno za-
varovanje proti brezposelnosti

Philadelphia, Pa. — (FP) —
Tristo delegatov se je udeležilo
konvencije, ki jo je sklicala so-
cialistična stranka v Philadel-
phiji in na kateri so bili predlo-
ženi načrti za prihodnjo volilno
kampanjo. Na tej konvenciji so
bili imenovani kandidati za svez-
ne, državne, okrajne in mestne
urade.

Platforma, ki je bila predlo-
žena delegatom, vključuje med
drugim kompletni federalni si-
stem zavarovanja proti brezpo-
selnosti, visoke davke na ded-
ščine, podpravljanje industrij in
takošnjo pomožno akcijo za
brezposelne.

Delegatje so sprejeli večje
število resolucij, v katerih so se
izrekli za organizirano odpo-
moč stavkarjem na polju meh-
kega premoga, da governor Ka-
lifornije izpusti Mooneyja in Bi-
llingsa iz zapore in da se dovoli
samorskim fantom, ki so bili
obsojeni na smrt v Scottsbu-
ru, Ala., na obtožbo, da so napadli
dve belopoltni dekleti, ponovna
obravnavo. Kritizirali so tudi
voditelje Ameriške delavske fe-
deracije radi njihovega stališča
glede vprašanja zavarovanja
proti brezposelnosti. Druga re-
solucija je pohvalila kooperacijo
med socialistično stranko in ne-
davno ustanovljeno neodvisno
delavsko stranko v Philadelphiji.

Slisale so se ostre kritike pro-
ti Morris Hillquitu, načelniku so-
cialistične stranke, ker je pre-
vzel tožbo ruskih caristov v A-
meriki, ki zahtevajo odškodni-
no za oljna polja, ki jih je pod-
ršavila sovjetska vlada. Zadeva
je izzvala vzharno debato, ko je
Frank Bilder, bivši socialistični
kandidat za župana, predlagal,
naj se o tem ne razpravlja, do-
kler se Hillquit ne vrne v Zdu-
žene države. Bilderjev predlog
je bil poražen s veliko večino
glasov.

Konvencije se je kot gost ude-
ležil Leo Krzycki, organizator
Amalgamated Clothing Work-
ers unije v Milwaukeeju. Krzy-
cki je prinesel posrdevke od so-
cialističnih organizacij s sapada in
poročal o napredku socialistič-
nega gibanja, ki je bil naprave-
ljen v zadnjem času. Mark Starr,
član neodvisne delavske stranke
v Angliji, je tudi posrdevil dele-
gate v imenu angleškega delav-
stva.

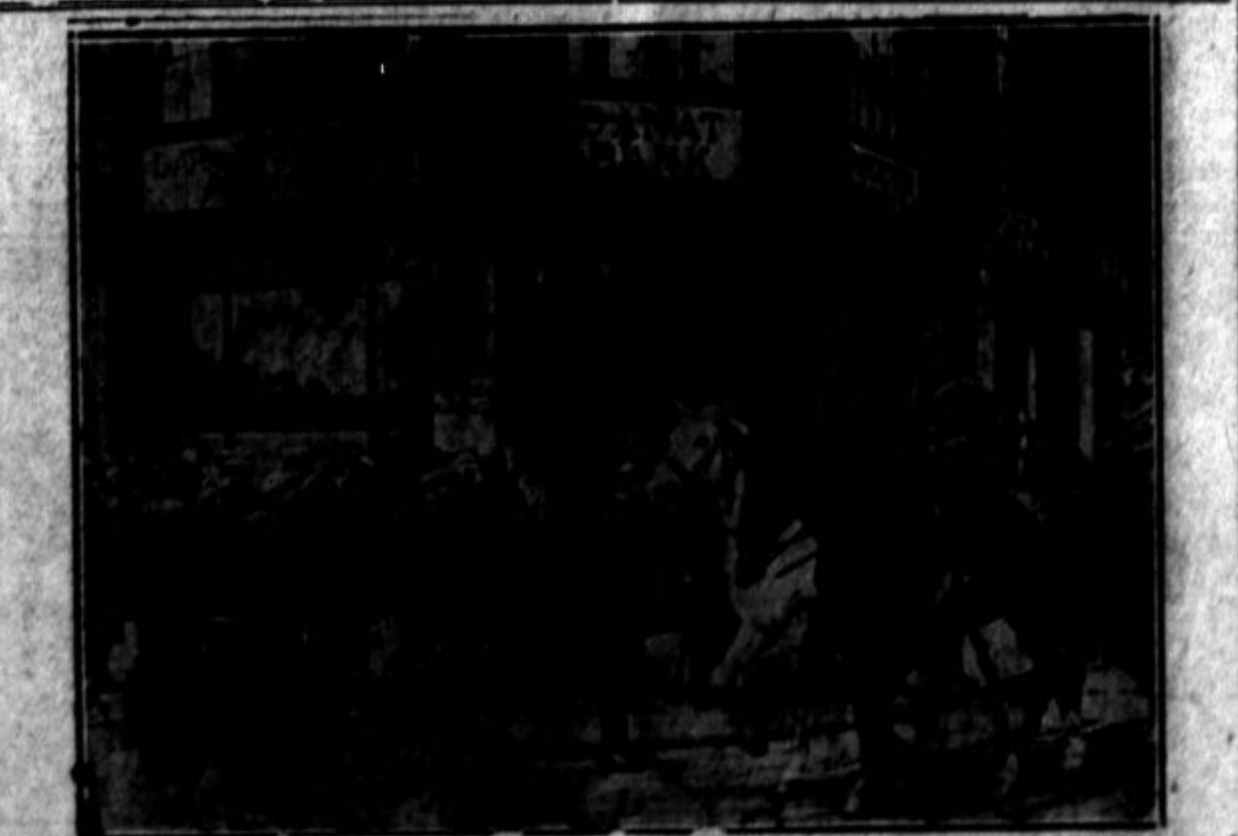
Monarhistična zarota v Španiji

Madrid, 5. avg. — Prva mo-
narhistična zarota proti repub-
liki je bila včeraj razglašena in
vlada je odredila draštilne me-
re, da jo v kali zatre. V Madri-
du je na skrivnem prišel izhajati
monarhistični list, ki agita-
ra za restavriranje burbonske di-
nastije. Poročilo se glasi, da se
je monarhistična propaganda ze-
lo razširila v severnem delu Špa-
nije, kar povzroča velike skrbi
republiškani vlad.

Preganjanje zamorcev

Camp Hill, Ala. — Policija je
aretirala nadaljnjih 15 zamor-
cev na obtožbo, da so sodelovali
v izgredu, v katerih je bil ne-
davno ustreljen Ralph Gray, pet
druhih zamorcev pa je bilo ra-
njenih.

Tukajšnja postojanka Medna-
rodne delavske obrambe je po-
slala oster protest proti prega-
njanju zamorcev in apelirala na
guvernerja Millerja, naj prepo-
ve policijskemu načelniku v
Camp Hillu nadaljnje aretacije
zamorcev.

Prizor iz Nemčije, ko so banke začele zapirati vrata. Velika množica se je zbrala pred banko, toda policija je ljudi razgnala.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZJEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravna društva (vsega) v Kanadi: \$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$5.00 na šest mesecev; v Ameriki in Evropi: \$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$5.00 na šest mesecev; v tujih državah: \$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$5.00 na šest mesecev.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Europe \$3.00 per year, foreign countries \$5.00 per year.

One glasson po doprniku - Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement - Manuscripts will not be returned.

Naslov na vsa, kar ima stik s Nalozil: PROSVETA

2637-38 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Kanada se giblje

Kanada trpi na depresiji in krizi prav tako kot Zdržene države, toda kanadska federalna vlada ne išče zgledov v Washingtonu glede akcije nujne pomoči za brezposelne, čeprav ni Kanada nič manj demokratična kot je ameriška republika, kolikor se tiče demokracije na papirju.

Federalna vlada Kanade je predložila parlamentu obširen program pomožne akcije. Važna točka tega programa je, da vlada kupi od kanadskih kmetov dva milijona bučev pšenice, ki jo zmeljejo v moko in razdeli med občine; vsaka občina ima nalogo, da moko porabi za kruh in poskrbi, da brezposelni delavci ne bodo lačni.

Druga točka določa, da lokalni oblastniki organizirajo brezposelne delavce v "delavske bataljone" in jih upošlajo pri gradnji cest in drugih javnih podvzetih, kjerkoli je prilika. Delavci, ki so brez doma, bodo nastanjeni pod streho na vladne stroške. Vsa javna dela se vrše na podlagi petdnevnik, osebniki in primerne meze. Pri tem ni najmanjšega znanja kakšnega prihodnjega dela.

V programu so lahko pomanjkljivosti, toda v natežu je Kanada ubrala pravo pot. Akcija nujne pomoči v sedanjih razmerah mora priti od centralne vlade, ki mora biti odgovorna za blagostanje ljudstva. Ljudstvo samo si ne more pomagati, kadar enkrat — hote ali nehoti — izroči kontrolo nad financami in drugimi sredstvi javne moči predstavnikom, ki se nazivajo vlada.

Ameriška federalna vlada ne čuti te odgovornosti, temveč jo prepušča privatnim osebam in organizacijam. Ta privatna pomoč je pa korenito skrajšala že zadnjo zimo. Kaj bo prihodnja zima? "Sam Bog ve," je rekel Hoover po slavnem Taftu.

Federalna vlada ima ogromno zalogo pšenice in dovolj denarnega kredita. Enkrat so poročali, da bo ta pšenica poslana na Kitajsko, kjer je dosti revežev; zadnje dni se oglašajo, naj vlada proda pšenico po nizki ceni Nemčiji, ki je v velikih stiskah. Stara navada je, da ameriški mogotci vidijo reveže povsod — in nedvomno so povsod — samo doma jih nečejo videti in priznati. Ameriška revščina je privatna zadeva, ne javna. Ameriški revež si naj sam pomaga, ako je dovolj robustnega individualizma v njem, če pa ni, naj krčmo. Taka je socialna dogma sinov in hčera ameriške demokracije.

Ako bi hoteli malo pozabiti in se malo naučiti, bi malo pogledali v Kanado. Pa ne bo nič.

Wollova mila prošnja

Matthew Woll, podpredsednik Ameriške delavske federacije, je naslovil milo prošnjo na Johna D. Rockefellerja mlajšega, ki kontrolira med drugim tudi Colorado Fuel & Iron Company. Ta dična družba, ki je dobro znana po svoji pobojniški armadi in masakru rudarjev v Ludlowu leta 1914, je zdaj začela znika-vati meze svojim delavcem v coloradskih premogovnikih in tovarnah.

Woll je osebni prijatelj Rockefellerja. Večkrat ga je že javno pohvalil radi njegovih filantropskih in dobrodelnih akcij. Danes pa je Woll z Greenom in drugimi mumijami vred, ki so na čelu federacije — kolikor mu preostaja časa od njegove besne kampanje za poiziranje komunizma in sovletov — zaposlen z beženjem okoli ameriških kapitalistov. Kakor ostali slepci tako tudi Woll deli kapitaliste v dva tabora: dobre in slabe. Oni, ki se niso znižali meze v tekoči krizi, so dobri, drugi pa, ki znižujejo meze, so slabi. Na svoje velike razočaranje je zdaj Woll izvedel, da je njegov prijatelj Rockefeller tudi med "slabimi".

Mila prošnja na Rockefellerja, naj prepreči redukcijo meze pri omenjeni svoji družbi, lepo harmonizira z Wollovo beraško taktiko. "Veliki dobrotnik" Rockefeller ga vsaka-kor potolaži, ko pokloni nov milijon za krščanske misijone na Kitajskem ali kje v Tibetu. Woll bi moral vedeti, da take in enake poklonitve "velikih dobrotnikov" a la Rockefeller ne padajo iz neba — temveč prihajajo iz žepov delavcev.

Ameriška svoboda, ameriško državljanstvo, ameriška demokracija — ne pomeni nič, ako svobodni državljan in demokrati nima zagotovljenega stalnega dela, ki mu zagotavlja dostojno existenco. Brez tega je svoboda, državljanstva pravica in demokracija — prazna pena, ki jo veter odpliva v nič.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prejema dnevno v koloni "Glasovi iz naselbin," naj vselej podpisujejo svoje ime in naslov, da bi bilo jasno, kar naj bo, da jim to ne bo v prevaro. Poročila in dopisi naj bodo jedrasti, kratki in razumljivi; opisni morajo biti v dostojnem tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo odzvali.)

Nekoliko o čikaških cigarah

Bridgeport, O. — Človek, ki potuje in agitira za delavske liste ali stranko, naleti na razne očitke in prebacivanja pri nezavedni masi. Največkrat ti pa peletti na uho, da v Chicagu, naj bo pri Prosveti ali Proletarcu ali gl. odboru SNPJ, kadijo cigare za naše žulje. Spominjam se, kako sem imel nekoč priložnost debatirati radi cigar. Zadnje vprašanje mojemu nasprotniku "čikaških cigar" je bilo, če je tudi on naročen na kak list. Odgovoril je, da je. Vprašal sem ga, če ima omenjeni list urednika. Odgovor je bil, da ga ima. In če on ve, ako urednik kadil. On ni vedel tega. Kako pa več, da pri Proletarcu in Prosveti in gl. odboru SNPJ kadijo cigare? Sem že od več oseb to slišal. Torej on ne ve, samo slišal je, da so drugi tako rekli.

Tako se vlečejo te "cigare naših žuljev" pri takih, ki niso ne čisto in ne premočeno kaj govorijo. S takimi nasprotniki je težko polemizirati, ker trdijo, kar so slišali ali pa imajo goale osebnosti do naših voditeljev in odbornikov.

Zadnjič, ko je bila naklada pri SNPJ, so se tudi slišali očitki, da je gl. odbor vzrok, da je naklada. Seveda tega nisem govoril, ampak oni, ki nikoli ne pogledajo v Prosveto, kam so drveli tisočaki zadnje mesece. Nekateri kritizirajo čistega nasprotnika, drugi zopet, da cigare kadijo za naše žulje. Katerikoli zasleduje dopise v Prosveti, naj pogleda samo kdo je podpisal, pa bo takoj vedel, da bo kak pčica za nadzornika ali pa za druge uradnike, ki delujejo v prid delavskega gibanja ali v prid SNPJ. Ampak ti fantje imajo pač svoje ambicije. Naj jih le imajo, saj ljudstvo, ki stvar zasleduje, jih pozna po perju. Imamo pa zopet druge vrste kritike, ki pravijo, da soc. stranka obstoji že toliko let in da se ni nikamor prišla. Tudi te vrste kritiki so eni izmed onih, ki ne vedo povedati vzroka, zakaj ni stranka na površju. Pač pa kažejo na komuniste, kako oni delajo. In naši voditelji pa da samo sede in cigare kadijo tam v Chicagu. Ne vprašajo se, ako so oni že kaj storili, da bi stranka prišla na površje. Odgovor tem je najboljši oni, ki je bil pred kratkim v Proletarcu: "Kdaj pride soc. na površje? Kdaj ga bo delavstvo hotelo. Dozdej ga še ni, ako bi ga, bi pa že bil na površju. Tako pa sledi kapitalističnim strankam in rezultati je ta, v katerem se danes nahajamo. Kolonemo, jezimo se, ako pride kdo, da gihira za delavsko stvar, pravimo, da ni vse skupaj nič in da oni samo cigare kadijo za naše žulje, pa mirna Beena."

Zadnje čase se pa pojavlja tudi nekaj med mladino, kar je zelo žalostno. In to je, da bi Prosveta ne smela drugega pisati kot samo o druž. stvarih in o partijah in plesih. Ta mladina seveda ne ve, da list ima nalogo izobraževati svoje članstvo v naprednem delavskem duhu. To nalogo ima od začetka in jo bo obdržal, dokler jo

konvencija ne spremeni. Za tiste, ki temu nasprotujejo, bi bilo bolje, da bi se v stvar pogledali, da kadar postanejo odvisni od samega sebe, da bodo znali ceniti SNPJ, ko jih starši nahajajo podpirati, da ne bodo pustili SNPJ, kar se to v dosti slučajih zgodi.

Ne vem kaj oni zahtevajo, da bi list prišel? Novice iz St. Vincenc college iz Latrobe, Pa., ali kaj podobnega? Naši predniki in ustanovitelji so znali, kaj so ustanovili in kakšne smernice so dali listu. Kajti večina si je s trdim delom kruh služila. Izkušili so, da so bili vedno opeharjeni pri delu kot tudi pri volitvah od starih kapitalističnih strank, kar tukajšnja mladina v večini ni okusila. Ampak, ako bo še en čas, tako šlo kot sedaj, bo pa tudi. Ravno zato je potrebna, da je na to pripravljena. To nalogo vrhita edino Prosveta in Proletarc v tej deteli. Ako se mladina oprime naukov, teh dveh listov, bo tudi znala ceniti delavsko gibanje. Jih je že precej, da to delajo, kar je razvidno iz obeh listov. Le tako naprej, kajti pride čas, ki ni daleč, ko boste morali vi prevzeti delo starejših. Ako ne boste poučeni, ne boste znali stvari voditi.

Joseph Snay.

"Črna živina..."

Farrell-Sharon, Pa. — Ko čitam razne časopise, vidim, kako silno slabe so delavske razmere. Večina dopisnikov poroča, da delajo od dva do tri dni v tednu. Jaz pa ne morem in ne smem kaj takega poročati. Kajti v naši naselbini delamo samo od 10 do 15 ur na teden in še takrat slabo zaslužimo.

Delavec se nehoti vpraša na plačilni dan, kam naj poneso to malo plačo? Mar naj jo nese v gročarijo, ker ne zadostuje, mar naj plača assement za družstvo, kar primanjkuje, mar si naj kupi obleko, ki jo rabi pri delu, pa zopet ni zadosti. Torej kam naj delavec poneso na plačilni dan borih 30 grošev.

Tolajmo se s tem, da nismo samo mi v revščini in stiski. Milijone ljudi strada v najboljši državi na svetu. Delavstvo je pridelalo vsega preveč in danes je na cesti, sestradano in rascapano in nobenega izgleda ni za izboljšanje razmer. Človeku se zdi, da je cel svet ena velika blaznica.

Ali se bo delavstvo kaj naučilo v teh kritičnih časih? Satan, kateri nas krži danes, si ne bo pustil kar tako slepa na rep stopiti. Zarjul bo, predno bo premagan. Ko so naši slovenski Američani prihajali domov pred 25 leti, se je vaak delal za silno bogatega, samo da so ljudje govorili, "bogati je." Podobni so bili tistemu mehtarju, ki je kravo držal za rep, pa je pripovedoval ljudem, kako "fani rog" ima.

Če si katerega vprašal, kako je v Ameriki, ti je odgovoril: "Izvrstno." Povedal ti je takih, da si misli: "Človek se samo pripogne, pa je že dolar v žepu." Pri neki priliki sem tudi jaz vprašal bahatega "Amerikanca", naj tudi meni kupi pa-

robradni listek, da se prepičam o bogati Ameriki. Mislite, da me je poslušal? Kaj še! Pač pa so se mu razgorela lica, da je izgledal kot mokra strešna opeka. Pri tem me je pa pogledni visoko nad očali, kot turški pašin, Vaak je toliko zaslužil in tako lahko delal, da so se človeku nehoti cedile sline. Niti enega nisi dobil, ki bi bil rekel: "Črna živina smo. Trpimo v peklu kakršnega si ne morete misliti. Rijemo pod zemljo, za nami pa stoji tropa priganjancev. Tovar — težka dela, krvavo zaslužen denar."

Ampak ljudje bi rekli: "Vaak se pohvali, samo ta ne. Za nič je!" Tako bi torej rekli ljudje, če bi povedal po pravici. Je že tako in menda mora biti tako. Živimo samo za danes, kajti večerjajši dan je šel za vedno, jutrišnji dan pa ne bo nikdar napočil.

Jack Yeri.

Pozor pevcu "Prešerna"

Chicago, Ill. — Vsem pevcom zborov "France Prešerna" se naznanja, da redne vaje zopet pričnejo dne 7. avgusta in zatem vsaki petek kot po navadi ob 8. zvečer v Bergerjevi dvorani, 2653 S. Lawrence ave. Bratje pevcu, ako želite, da bo naš zbor nadalje uspešno širil kulturno delo, prihajajte redno in točno na vaje. Zbor "Prešerna" je pod vodstvom izvrstnega učitelja. Kdor ima veselje do petja in želi svoj dar glasu še bolj izpopolniti, je vabljen, da pristopi k našemu zboru in izrabí priliko v svojo korist.

Član "Prešerna".

Poziv na konferenco

Bridgeport, O. — Poziva se vse soc. klube in društva Prosvetne matice, ki spadajo pod to okrožje, da izvolijo čim več zastopnikov za konferenco, katere se vrši dne 20. sept. ob 10. uri dopoldne v društ. dvorani na Boydsavillu v Bridgeportu, O. Po konferenci se vrši piknik v prid konference. Zato se vabi vse somišljenike in somišljenice, da se konference in piknika udeležijo. Oddana bo ura, katero je dal za polovično cenno znani sodrug in bivši prodajalec zlatine, John Rebol. Ako bodo razmere dopustile, bo na programu tudi dober govornik ali govornica, kar bo poročano pravočasno.

Opozarja se tudi klube, ki so bili začasno v zastoji, da zopet postanejo aktivni, kajti sedaj je čas, da se delavstvo zbudi in deluje, da bomo imeli prihodnje volitve delavske kandidate na volilni listi. Vaak zaveden ali nezaveden delavec občuti Hooverjevo prosperiteto — brezposelnost, pomanjkanje in še druge usluge, ki jih prejemamo od sedanjega režima. Zato bo na sporedu na konferenci tudi to, da se napne vse sile za prihodnje volitve, da dobimo listo soc. stranke na volilni dan.

Zato se vabi vse delavce in delavke, da pridete na to važno zborovanje. Ne glejmo kdo je kdo, ampak naš cilj naj bo: vsi skupno na delo za pravico, da katerih smo po naravnih zakonih upravičeni. Le v skupnosti in slogi bomo kaj dosegli. Napravimo dan 20. sept. res dan zavednega delavstva za ta okraj.

Joseph Snay, tajnik-blagačnik, Frank Matku in Louis Gorent, nadzornika. Organizatorji: — Matt Tusak, John Merzel, Valentin Kobler, Frank Blatnik in Nasa Zlemberger.

—Fotografirano v Parizu.

George Bernard Shaw, glavni irski dramatik in satirik, se vrača iz Rusije, kjer je našel vse v redu in zdaj hvale sovjetce.

"Dančarji" na izletu

Chicago. — Iz dopisov iz naših naselbin in iz vesti iz stare domovine se razvidi, da vladajo splošno slabe razmere vae križem. Prosperiteta je hudo za delo Ameriko, daš nam je njen predsednik sam obljubil, da bo imel pod njegovo administracijo blagostanje. V Chicagu tudi čakamo, da se obljube uresničijo. Jaz mislim, ko bodo znižali delavcem mezde tako nizko, da bodo prišli delati za vaako plačo, ki jim jo bodo določili oni, ki imajo kapital v rokah, potem bo zopet dosti dela in bodo spet delavci polnili ne-nasitne milijonarske blagajne, nemeneč se na to, če bo delavec zaslužil komaj za vsakdanji kruh.

Ako bi človek samo opazoval in premišljeval o sedanjih slabih razmerah, bi moral obupati, če bi ne bilo lepših slovenskih pesmi, med katerimi je tudi tista, ki se glasi: "Kdo bi vedno tužen bil, to ne more biti." itd. V Chicagu imamo razne kulturne in zabavne klube in pa mnogo podpornih društev, ki poskrbijo za slučaj bolezni in pa tudi za zabavno stran. Prihodnje nedeljo priredi dobroznan slovensko podporno društvo "Danica" svoj letni piknik. S tem nam bo dalo lepo priložnost, da se snidemo v prosti naravi, v lepih senčnatih Kegelnovih prostorih in se skupaj povesejemo ter tako nekoliko pozabimo na današnje slabe razmere. Zato svetujem vsem, da se udeležite tega piknika, kajti znano je, da Dančarji vedno poskrbe, da se vsi njihovi posetniki imenitno zabavajo. Tako, upam, bo tudi v nedeljo.

Torej, rojaki in rojakinje, mladi in stari, posebno pa še dekleta, ker piknik prireja fantovski društvo, da se vsi udeležite. Dekleta, pridite in se zabavajte v fantovski družbi v nedeljo 9. avgusta v prijaznem Kegelnovem vrtu v Willow Springsu, Ill. Pikniški odbor se veselo pripravlja, da bo dobro postreženo vsem gostom in piknikarjem. Imeli bomo dobro pijačo in fin prigrizek, pa tudi dober orkester bo na razpolago. Kajti tega bo vodil Kočvarjev Janez, ki zna igrati vse in poskočne.

Na avidenje v nedeljo!

Jon. Fajfar.

Čudodelni učinki ultrakratkih valov

Vpliv "smrtnih žarkov" na ljudi in živali. Glavna voda, ki uničuje energijo

Znani dunajski elektropatolog prof. J. nek je pred kratkim opazil nekaj presenetljivega: iz pitljivih jaje v območju elektricnega polja ultrakratkih valov se izležejo mladi prav tako, kakor da se nahajajo v umetni valilni ali pod toplim telesom samice. To bilo tem bolj presenetljivo, ker ni kazalo na nobenega povzročitelja, dočim je v njegovi okolici ohranilo svoje prejšnje temperaturo nespremenjeno. Dokaz je bil podoben. Ultrakratki valovi ne učinkujejo s kakšno sebo, doslej neznanu silo, temveč preprosto tem, da se električna energija spreminja v plotno! Tako so nam razdrili iluzijo o brezmeri, svojevrstni demoniji ultraradija. Ali so jo še bolj potrdili?

Kajti to, kar doživljajo raziskovalci s traktiranimi valovi, presega vse, kar so doslej doživljali z vsimi drugovrstnimi silami. Polju teh valov, brez vsake zveze z oddajnikom, se loti človeka mrzlica; muhe in drugi valice počrkaajo, miši hipoma otrdijo; čisti listi se spremenijo v oglje; kri se sežiri, in ljakovina izpade; na koži kuncev se pojavijo ožgane rane in mehurji; to je razdrilno delo teh valov, ki jih niso zaman krstili za "smrtni žarke". A uničujoča moč teh žarkov se lahko spremeni vaak hip v blagodejno moč. Mrlica, ki se polašča človeka v karkovalovnem polju, izkorišča jo za to, da ozdravljajo progresivne paralize; pri majhni oddaji energije razmaže živali in rastline kako v najboljših tjevnih prilikah; pitčja jaja se izvalijo; lise je s slabim sluhom hipoma dobro slišijo, lisaji, izpuščaji, abcesi na koži se v nekaj dneh izsušijo; celo zločeste otekline in druga razdejanja po raku izginejo — za danj so dognali to samo v živalskem eksperimentu.

Ali ni v vseh teh pojavih nekaj skrivnega, demonskega, pa čeprav je znanost z drugi strani ugotovila, da učinkujejo ultrakratki valovi le kot elektrika, ki se je spreminila v preprosto toploto? Zanimivo pa je, da se da ta učinek pa lizirati venčarje tako preprosto kakor učinek toplote: z dovanjanjem hladu. Če so obezavajce postavili v hladno vodo, se ni iz njega izvalil noben mladč, pa naj je bila oddajna energija še mnogo večja od normalne.

Nemška iznajdljivost

Prebivalstvo Nemčije je polovico manjšo od prebivalstva Združenih držav; toda Nemčija je v letu 1930 izdala brez malega toliko novih patentov kakor Amerika. To dokazuje, kako iznajdljivi so Nemci zadnje čase. Kako poroča Karl H. Wiegand, ameriški reporter v Berlinu, je Nemčija dandanes "en sam velik laboratorij znanstvenega raziskovanja in političnega, sociološkega ter ekonomskega eksperimentiranja".

Med novimi iznajdbami, ki so bile lani registrirane v Nemčiji, je 3738 iznajdb električnega značaja. Dalje je bilo patentiranih 11 novih plinov, 88 eksploziv in 1430 novih kemikalij.

Večina iznajdb stremi za izboljšanjem človeških sredstev, torej so militarističnega značaja. Novega orožja kar mrgoli. Na vsaki versaljske pogodbe ne sme Nemčija imeti vojnih letal, tankov, velikih topov niti vojnih ladij; dovoljene so ji le nekatere majhne stvari v zadnji oboroženosti. To je podoben Nemec, da so začeli tuhtati kako bi iznašli nekaj novega, kar bi bilo lahko v mejah pogodbe, ampak učinkovitejši kot je vse znano orožje, dalje kako bi se obranili invaziji do zob oborožene Francije in Poljske.

Iz teh sanj se je porodila znana "japonska bojna ladja", ki je majhna, toda v brzini in učinku nadkrijuje največje angleške in francoske bojne ladje. Malo je znanega o iznajdbah, ki so res kaj vredne; vse te so stroga tajnost. Nič pa ni tako tajnega, da ne bi kolikor toliko prišlo na svetlo. Tako na primer poročajo, da so nemški kemiki iznašli aparat, ki proizvaja v neverjetno kratkem času tako go to megle, da pokriva veliko mesto in ga skrije pred sovražnimi letalci. Dalje so iznašli veliko plinasto zmes, ki ustavi vsak motor čim pri vnanj; na ta način upajo ustaviti sovražna letala, tanke in avte. Odkrili so tudi "proplin", to je sredstvo, ki nevtralizira strupene pline in jih stori neškodljive za pijuča.

Najbolj fantastična iznajdba pa so "električni žarki", s katerimi bo možno razstreliti skladnice municije na veliko daljavo. Odkritelj teh žarkov ali valov je baje neki Kurt Schminkus, inženir v Berlinu. Nadalje poročajo o novem naboju tako silne eksplozivne sile, da lahko prodre skozi najdebelejšo steno jekla. Noben tank ne bo varen pred to eksplozijo.

Med iznajdbami industrijskega in gospodarskega značaja omenjajo procese za izdelavo umetnega gasolina in olja, pridobivanje beljakovine iz pramena in kokos ter nove vrste pšenice, ki raste v zemlji, v kakršni navadno pšenica nikoli ne zraste.

Iz stavke delavcev v vilopredilnih v Patersonu, N. J. Dve organizaciji sta zapleteni v stavko. Slika kaže stavkarje National Textile Workers unije.

Zdravstveni urad je minulo jesen izvedel preiskavo v mestu New York, da ugotovi gotovo informacije za znano konferenco o otroškem zdravju, ki je bila v Beli hiši. Preiskava je hotela dognati, koliko mleka se rabi v raznih družinah. Preiskava je obhela približno 14.000 družin v raznih delih mesta in bila je tako napeljana, da je zavzela približno enako število družin po tih raznih socialno-gospodarskih skupin od najvišje do najnižje.

Povprečna raba mleka v skupni

Lidijsa Seffulina:

VIRINEJA

Za Prosveto prevedel Mile Klopčič

"Virka, če se ti smilim, zakaj si mi potem pobegnila? Zakaj se pečaš z drugimi?"

"Kar pogledaj, kako trpiš radi mene! Saj te bo zadušilo. To je popolnoma odveč, Vaajka. Midva zdaj ne moreva odločiti o tem, kdo od naju ima prav in kdo nima prav. Zgodilo se je proti moji in tvoji volji, da zdaj vsak od naju stoji tu-le sam in da ne moreva na noben način živeti skupaj."

"Ti bi pač rada uživala lepo življenje s tem milostnim gospodom? Kaj ne? Radi tega tudi ..."

"Da je milostni gospod, to je res ... Prišel je ob pravem času, kot nalašč. Da mi to zameriš, tega ti ne štejem v zlo. Pomilujem te! Zameriš mi, ker trpiš, toda ti sam prav dobro veš, da sem hotela nečesa drugega. Želela sem si poštenega življenja in od moza spočetih, v družini rojenih otrok ... Če zdaj pomislim na to, mi stisne srce. No, ker mi to ni bilo usojeno, sem pač ... Pomilujem te! Zelo pogosto mislim nate. Čeprav si vea neboljen, si bil vendar prvi, ki sem ga od svojih dekliških let ljubila ..."

"Pomiluj me, in vendar ne maraš živeti z mano ... Je mar bolje, da se z gospodo one-gaviš? Virka, saj veš vendar sama, kakšna čustva ima gospoda za nas ... Zakaj po-njajš potem tako?"

"Močji vendar, Vasilij! Vse vem. Rekla sem ti že, da je prišel milostni gospod kot nalašč ob pravem času, v moji slabotni uri. Zelo te pomilujem, pogosto te pomilujem, da pa bi te pustila do svojega telesa, tega ne maram. Nikar mi ne zameri, a v teh stvarih nimam nobene moči nad seboj."

"Zakaj me potem še dražiš? Zakaj potem še toliko govoriš?"

"Vasjutka, ti moj dragi, ti moj nesrečni!"

"Hudič naj te vzame s svojimi nežnimi besedami! Od prehlada so mi upadla prsa, pa precej govoriš z menoj kot s kakim obseden-cem ... Ah, Virka, zlobno srce nosiš v prsih!"

"Ne, dobro srce, a brez prevare, brez hi-navščine. Na jeziku nosim svoje srce. Smilja se mi, zelo se mi smilja, in vendar te ne ljubim. Če bi tebe ne bilo, bi bila že poprej za-čela s tem gospodom ..."

"In zdaj sta že kar v vsem soglasna!"

"Černo se je smehljala."

"Ne, spet si naju zmotil ti! Zdal pa mi-slim, da pojde tudi brez njega."

"Virka, vrni se k nam, v našo hišo. Niti besede ne črnem ... Ne bom ti očital ne z be-sedo ne s pogledom!"

"Ne, to presega moje moči, Vasilij! hote-la sem govoriti s teboj zategadelj, da ti rečem: zberi moči, ne misli več na žemsko meso in po-zdravi se. Bolan si in vendar pohoten. Odkod to? Odpoljš se. Potem bo moja jeza nate po-pustila. Jaz sem začela s prave poti, o tebi pa premišljam, ali ne bi bilo dobro, če bi šel med meniha, kaj praviš?"

"Ah, ti mrha, ti cipa pokvarjena! Ti bi se vlačila okrog, jaz pa naj bi se sušil pri mli-tivah? Čakaj me, ti še pokažem! ..."

"Proč! Proč s roko, ti pravim. Mene ne zmoreš. Besede najbrž ne zaležejo, če manjka človeku moči, da bi jih podprl s dejanji. Pojdi, zdaj greva domov. Nič več si nimava povedati. Vsa se bo mučil poslej kot doslej."

Anna P. Krasna:

"TKALO"

Nekoč in nekdaj sem čitala Hauptmannove "Tkale" in zdaj so mi vedno v mislih; ne morem jih pozabiti. Prišla mi je namreč v glavo čudna, prečudna misel, da "tkaleci" hodijo vsi okrog me-ne, da z njimi vsak dan občujem — da živim v njih sredi. In ta misel se mi utrjuje tako, da si včasih želim, da bi mogla po-za-biti na "Tkalec".

Ta želja se mi seveda ne bo iz-popolnila in jaz to vem. Kako naj bi vendar mislila drugače, ko pa vidim dan na dan, kako se odi-grava ponovno ta črna beda pol-na drama; samo ljudje so drugi — tragika, drama, trpljenje, ne-vednost, slepa udanost in med-sebojna nezaupnost, vse to je ne-spremenjeno ...

Pred dnevi sem se znašla med sotrpni, ki so se zbirali k zbora-vanju, k posvetovanju. Krivica jih pritiska k tlom, gospodarje-va lakomnost izkuma njih moč in njih kri in jim v povračilo ne da niti živeti več. Treba je nekaj u-kreniti ali poginiti!

Gledam jih, kako se zbirajo. Strahoma hodijo skupaj, oči po-vešene ali silno nemirne, koraki negotovi. Govore s pritajenim strahom in tisti, ki sedejo, so vsak čas pripravljeni, da zbežijo; mnogi si pa sploh ne upajo sesti od strahu, ki ga čutijo v sebi, stoji blizu vrat in se nervozno o-zirajo okrog sebe. Človek bi mi-

Vstala je in šla.

Tedaj jo je poprosil:

"Vira ... Virinejska! Ti moja edina za-željena."

"Ne bevsaj. Cesar potrebuješ ti — tega jaz zate nimam. Za moje sočutje nisi spre-jemljiv. Čemu bi se potem cemeril?"

In je odšla z naglimi in lahnimi koraki domov.

Vasjka je hotel najprej planiti za njo, a se je vrgel na zemljo, zagrebel svoj obraz v svežo, valovito travo in umolknil.

Na robu vasi je srečala Virka inženirja. Ves nestrpen je stopal sem ter tja. Rekla mu je suho:

"Pojdi domov, Ivan Pavlovič. Ni mi zdaj do tega, da bi bila nežna s teboj, preveč me je Vasjka razburil."

In pogledala ga je v obraz s svojimi mrzli-mi, treznimi očmi.

"Vira ... A prišla boš vendarle, kaj ne? Obljubila si mi."

"Obljubila sem ti v slabi, nepremišljeni uri. Če pride še kdaj taka ura nadme, potem te obiščem. Včasem pa me nikar ne čakaj. Isberi si kako drugo za ljubico. Ne hodi za me-noj, v drug konec vasi moram."

Doma je divjal in razsajal. "Kmetica je, pa se upa igrati z menoj! To je nemogoče, po-nižujejo! K vragu, k vragu z njo!"

Planil je na svojega konja in odjedil k svojim izobraženim znancom na progi. Toda tudi s vsakim progovnega predstojnika in z učiteljico, mlado meščanko, ni prišlo do nobene vesele zabave. Mrko je buljil predse in srce se mu je stiskalo v nežni, koprneči ljubezni do Virke.

Vasjka pa je dolgo ležal pred vasjo. Mra-čilo se je že. Stresal ga je mraz aprilake zem-lje, ki je sence še ni pregrelo in se je proti ve-čerji shladila. A da bi vstal, zato se ni mogel odločiti. Bilo mu je, kot bi imel verige na te-le-su. Srce mu je bilo stisnjeno kot v ozkem železnem obroču. Teško je sopol in s studom ogledoval božji svet krog sebe. Tedaj ga je glasen, hripav, pijan glas vrgel pokonci:

"Kakšna mrha pa leži tu? Ah ... Saj je že živ ... Sem že mislil ..."

"To sem jaz, stric Savelij ... Počival sem."

"Jaz, jaz! To že vidim, da si ti ... Naj-brže si sin babice ...? Hm, hm, zdaj sem te spoznal. Čeden izrodek je spravila ta prikup-na coprnica na svet. No, kaj stojiš tu? Glej, da se pobeš."

Ko je Vasjka že odhajal, je zaklical za njim, kot bi se bil nečesa spomnil:

"Tvojo mračno sem videl skupaj z inženirjem ... Preteptaj sem jo hotel radi tebe. To se pravi — ne radi tebe, marveč radi one-ga milostnega gospoda. Da, ne samo pretepel, — ubil bi jo! Na nje, marveč gospoda. Tak zavaljenec in vendar se kurba po svetu. Kmet greši in obupa, on pa iz sitnosti. Tega ne mo-rem trpeti! Ubljem ga! ..."

Vasjka se je obrnil in dejal z žalostnim glasom:

"Stric Savelij! Za božjo voljo, daj, pre-ščaj ji kosti! Krivico, veliko krivico mi dela s svojo pregrešnostjo. Saj bi jo sam pretepel, pa sem bolan slabši. Nobene moči nimam v ro-kah. Ah, zakaj je že danes nisl a kakim kre-pelcem? Ob belem dnevu, vpricho vseh se one-gavita. Ah!"

(Dalje prihodnje.)

velika in odločna misel, ki se ne bo pustila begati nikomur! Sami si morate priboriti nazaj, kar vam je bilo ukradeni, sami vprašati za večji kos kruha, če veste, da je premajhen ta, ki vam ga dajejo sedaj."

"Tako je!"

Oziram se, opazujem; skoro nikogar ne poznam in vendar se mi zdi, kot da so mi vsi ti ljud-je že stari znanci. Znani so mi ti strpljeni, boječi, nezaupni obra-zi, povsod jih srečujem. Blizu mene sedi suh, izčrpan možiček. Obledela, čunjava, lasa dolge, zm-ršene; roke se mu tresejo kot starčur. Poleg njega sedi mla-denč, njegov sin; po podobno-eti to sodim. Tudi njegova o-bleka je vsa pokrpana, lasje za-nemarni, v čudno se lesketajo-čih očeh je nemir. Njegova lica kažejo sled jetike — stradanje brez dvoma ...

V bližini je skupina žensk in mladih dečkov. Mlada dekleta gledajo plašno, na obrazih se jim pozna, da so bila podhranjena že iz za rane mladosti. Obledene so v obledele, pokrpane obleke, klo-bukov nimajo in ne skrbno ure-jenih frizur; čevlji kažejo znake dolge rabe — luknja.

Dečki so videti še plašnejši, to-pl. Sama revščina jih je; tudi njih mladi obrazi je odražajo — posledice stradanja, mizerije ... Žene, matere strme v govornika kot v odrešenika. Otroci se čisto ozro vanje kot bi se bali, da bi jih zapustile in zbežale. Vse postrvovalno trpljenje je začrta-no v velih obrazih, v njih je strah pred bodočnostjo in z njim se meša up, ki ga vlija v njih ar-ca govornik, voditelj.

"In tudi ve žene morate v boj", pravi govornik. "Ve dopri-nasate žrtve, ve trpite najbolj; vas prosijo otroci kruha in ker ga nimate, so vam njih prošnje nož v srce. Vas, žene, se boje iz-koriščevalci, nemarajo, da pose-žete v boj, da sledite svojim možem, očetom in bratom prav na bojišče. Ne, oni hočejo imeti pro-ste roke, da lahko poljubno stre-ljajo v vrste vaših mož, kadar gredo na plan in zahtevajo, kar jim gre, svoj upravičeni delež."

"Ve, žene, ste vztrajnejše v boju, ker vas sili k temu ljube-zen do vaših otrok. Vaši možje so vam sicer rekli, da ne spada-te v boj, da je vaše mesto doma, pri hišnem delu, otrocih. A to ni res. Vaše mesto je tudi v boju, kajti žalostno je upravljati in

gospodinjiti v domu, kjer se je nastanila beda. Ve morate zahte-vati pravico, ki vam jo daje na-rava — pravico, da prehranite svoje družine. Če te pravice ne morejo izvajati vaši možje, tedaj pojdite same v boj zanj; naša dežela je bogata, polna kru-ha, zato vaši otroci ne smejo stradati. Ako stradajo, ste temu veliko same krive, ker ni ne za-htevate, ampak le trpite in joka-te."

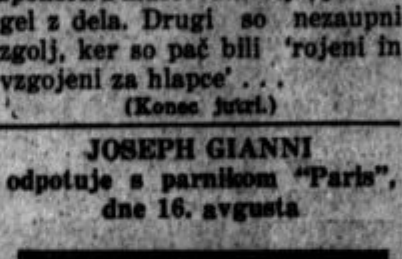
Vse je tiho, vsi verno poslušajo govornika. Včasih odobravajo, mu pritrjujejo a kimanjem, z govorečimi pogledi, z mišicami na obrazih. Govori jim dolgo, prepričevalno, jih roti, prosi in spodbuja, naj se zbude iz brez-bržnega spanja, naj imajo vero vase, naj se ne boje nikogar.

Listke delijo. Voditelj poja-snuje. Podpisati se morajo, da se bo vedelo, koliko je resničnega zanimanja za resno delo organizi-ranja.

Zdal se mi nenadno urine mi-sel na "tkalce". Zdi se mi, da jih vidim, kako se skrivajo za črni-mi, polpodrtimi stenami svojih koč, za stāvami — v strahu so za revni zaslužek, ki jim ne da ži-veti, ne umreti. Oh, kaj že zve gospodar, "boss", da se mialijo postaviti za svoje, ukradene jim pravice? Ob delo bodo, in potem? — Uporni duh se razblinja, v o-čeh se nemirno leskeče hlapčev-ska ponižnost, bojazen. Roke trepetejo, počasi, s strahom gre-djo svinčniki po belih listkih; mnogi ne podpišejo. Nekateri so bili že britko prevarani — nič-vredni voditelji so jih pustili na cedilu in potem jih je "boss" spokoril z maščevalnostjo, jih vr-gel z dela. Drugi so nezaupni zgolj, ker so pač bili "rojeni in vzgojeni za hlapce" ...

(Koniec jutri.)

JOSEPH GIANNI
odpotoje s parnikom "Paris",
dne 16. avgusta

Joseph Gianni, upravitelj Itali-janskega oddelka Francoske Linije je na obliaku in pregledova-nju raznih Francoske družbe ur-adorov v Zedinjenih državah in bo osebno vodil posebni izlet, ka-teri zapusti New York na veli-kem parniku "Paris" 16. avgu-sta ob 1. uri v jutro, potniki se ukrajo 16. avgusta.

Mr. Gianni, ki je vodil že veli-ko božičnih izletov in ki ima vse-skozi skušnje s potniki, bo skrbel za vse potrebe potnikom izroče-nim njemu in pazil bo za njih pritižjajo, ter ugodnosti dokler dospejo na določeno mesto.

LEPA PRILIKA

Lepa prilika se nudi onemu, ki želi mirno in ugodno življenje, lahko po-prime za menoj dobro upeljano trgo-vino grocerijo s blagom in mesom. Hiša 9 sob, elektrika in tekoča voda v kuhinji, velika lota, garaža za dve kati. Poleg tega prodam Truck, vse grocerijsko blago in opravilo. Vse skupaj prodam za nizko svoto \$6500, takoj je plačati le \$4500 in ostalo pa na (morged) posojilo. Proda se radi odhoda v staro domovino. Kupec se nudi tudi prilika ako bi sam ne hotel obratovati, da lahko odda v najem in dobi letno \$600.00 najemnine. Tu je prijazen kraj in je na križišču treh cest ob William Highway cesti in le 8 minut hoda do novega rova, ki redno obrstuje in je en največjih v ti okolici. Kako priti sem pogledati prostor: Vzemite Bus in Greensburg, Pa., ki vozi v West Newton, Pa., po-vejte mu naj Vas da doll pri Se-wickly Garage in tam nas lahko naj-de, ker ni nobene druge trgovine 5 milj na okoli. Za vse druga poja-snila pa pišite lastniku na naslov:

FRANK ZUPANC

General Store
R.F.D. 1 West Newton, Pa.

Odpravilo zaprtice

Zaprtice povzročajo veliko nepotrebnih bo-levni in trpljenja, ker bolnikove živice to-je v letnem napetosti življenjske organe in po-vedo želodčni nepravilnosti, občutno ali mo-berno slabost, glavobole, migrene, omoti, el-lyvol, slabost in drugi znaki bolezni. Naga-Tone odpravi živce strupen in po vzrok bolezni. De novo moč občutnemu telesu in vas napravi, da se počutite kot nov človek. Gledate ali nevarite Naga-Tone. Je pa pro-der v lekarnah. Ako ga lekarnar nima, pi-šite mu naj ga naroči za vas od trgovca na debelo.

SEST DNI PREKO OCEANA

Najhitrejša in najbolj udobna pot na svetovni in evropski moravi:
PARIS, 16. avg. - 2. sept.
(11 A.M.) (10 P.M.)
FRANCE, 22. avg. - 8. sept.
(11 A.M.) (10 P.M.)
Ille de France, 26. avg. - 11. sept.
(10 P.M.) (7 P.M.)
Najhitrejša pot na svetovni. Vselej je v postelji lahki in v vseh udobnostih. — Pijete iz čiste fran-coske kuhinje. Izredno nizke cene.

Za kralok čas

Današnja mladina

Profesor razlaga učencem kla-sične umetnosti.

Potem da na kateder starin-ski kip. Posnetek Venere z otoka Mila.

"Bučar, kaj vidiš na kipu le-gega?"

Bučar premišluje.

"Noge."

Profesor je divji.

"Tako pred vrata, packa."

Bučar gre ven.

"Mrak, kaj je na kipu le-gega?"

Mrak premišluje.

"Prsa."

Profesor se kuha od jeze.

"Ven, pred vrata, prasec."

Mrak gre ven.

"Trdoglav, kaj je najlep-tem kipu?"

Trdoglav resno gleda kip, ki mine z rameni. Odkima z glavo.

Potem vstane in gre brez besed pred vrata.

IZVANREDNO ZNIZANE CENE

na parnikih Cunard Line

v JUGOSLAVIJO

NOBEN izgovor več sorodnikom v starem kraju, da je obisk predrag. Cunard Line je znatno znižala cene voljni za tja in nazaj v vse kraje Evrope na vseh svojih parnikih in znižanje velja od 1. avgusta do 15. oktobra. Tu vam je prilika, ki se vam morda ne bo več nudila. Ne izpustite je! Eden iz-med velikih:

MAURETANIA, AQUITANIA, BERENGARIA

odpotoje iz New Yorka vsako sredo. Vsi drugi ploje na teden pro-ble Anglija in Havre.

MAURETANIA
Znižana cena tiketa 2. razreda iz NEW YORKA do LJUBLJANE in nazaj ... \$175

Sorodnikom znane znižanje na vse druge kraje v Jugoslaviji.

VOZNI LIST ZA TJA IN NAZAJ VELJAVEN ZA DVE LETI

Za nadaljnje informacije vprašajte svojega lokalnega agenta ali

CUNARD LINE 340 N. MICHIGAN AVE. CHICAGO, ILL.

VABILO NA IZLET - PIKNIK

SLOVENSKI DOM V LITTLE FALLS, N. Y.

priredi svoj

IZLET

v nedeljo, 16. avgusta 1931, na Stop 44 (Gun Club)

Herkimer Road.

Vabljeni ste vsi Slovenci od blizu in daleč, da se to prireditve udeležite. Pijače izvrstne in prigrizek dober. Igra Slov. godba. Vstopnina za odrasle 25c. Začetek ob 10. dopoldne.

ZNIŽANE CENE ZA TJA IN NAZAJ

Do Ljubljane

IN NAZAJ PREKO HAMBURGA

\$167.50 V TRETJEM RAZREDU

(U. S. davek posebej)

Veljavno od 1. avgusta na vseh naših parnikih

Za podrobnosti vprašajte lokalne agente ali

HAMBURG-AMERICAN LINE
177 N. Michigan Ave. Chicago, Ill.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledar-je, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.
DA TISKOVINI NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila šaje vodstvo tiskarne. Cena smerna, unijaško delo prve vrste.

Pišite po informacije na pošloto

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA